

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Quo pacto prima gratia dicatur emi, cùm gratis conferatur. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & vestimentis albis induaris. Sectio II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

tres illas rationes, quas superius commemorauimus.

Postremò ea similitudinis elegancia explicanda superest, quæ illis verbis comprehenditur, *Incipiam te euomere ex ore meo.* Primò igitur notandum est vomitum fieri, si tepida aquæ multum bibatur. Cum enim medici crudo cibo stomachum ægroti exonerare cupiunt, multum illi aquæ tepidæ potandum præbent, quæ nauseam pariat, & ad vomitum prouocet. Significat igitur Dominus tepidum hominem continuo tepiditate sua sibi quasi aquam tepidam propinare, quæ ad eundem euomendum prouocet, id est, procul à sua consuetudine, & familiaritate repellendum. Secundo, Id quod est consequens, significatur, tepidos esse cibum crudum, is enim euomi consuevit, eo quòd propter defectum caloris, qui symbolum est dilectionis, vt diximus, coqui non valeat, quemadmodum electi instar cibi in stomacho per charitatis calorè decocti membra Christi efficiuntur.

Tepidus instar a qua tepide ad vomitum prouocat Deum.

Tertio, Significatur, quædam Dei erga tepidum hominem execratio: etenim in vomitu totum corpus conturbatur, ipseque vomitus cum quodam horrore naturæ contingit. Quare cum Deus aliquem reicit, & à se repellit, vomere dicitur, præcipue quia Deus ipse, quæ eius est bonitas, in homine à se reiiciendo, quodammodo conturbatur, & dolet. Quarto, Dicitur Deus, tepidum ex ore, nõ ex stomacho euomere, vt intelligas ei vsque adeo tepidum displicere, vt cum omnino deglutire non possit: sed in ore tanquam displicentem cibum, & à quo stomachus abhorret, retineat. Quid autem sit ex ore euomere, explicauit Ansbertus, id est, Deum, vel ipso exhortationis verbo, interdum indignos indicare, quos in melius commutandos non esse prænoscit. Quintò, Non dictum est, *Euomam te ex ore meo*, sed *Incipiam te euomere*, quia neminem Deus planè in hac vita euomit: neminem enim ita deserit, vt necessarijs ad salutem destituat auxilijs, sed incipit tamen vomere, quia peculiaria quædam non largitur gratiæ adiumenta, & præsidia: vel quemadmodum annotauit Richardus de sancto Victore, *Quia qui per teporem resoluitur, non subito à gratia deseritur, vt statim in mala præcipitet, sed primum minima, deinde maiora contemnens gradatim à summo descendit, atque ad ima ruit.*

X.I.

Dolet cum à se reijcit aliquid quem Deus.

Euomere tepidum ex ore, non ex stomacho cur dicitur Deus.

Ansb. Cur item nõ euomat, sed euomere incipiat. Richa. Vñ.

Quo pacto prima gratia dicatur emi, cum gratis conferatur.

Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & vestimentis albis induaris.

SECTIO II.

SEquitur admonitio post reprehensionè Laodiceni Angeli, quæ erat altera. I. Iterarum pars, illis verbis comprehensa: *suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, et transtulit.* Græcè tantum est, *τετερομενον εν πυρος*, id est, ignitum ex igne, nisi fortasse legit *τετερομενον*, quod probatum significat: & quia in nonnullis codicibus legit, *τετερομενον*, & in alijs *τετερομενον*, vtrumque coniungens, transtulit, *Ignitum probatum.* Quod verò ad sententiam pertinet, notandum est in primis, suadendi verbu, quo vltus est Dominus, non imperandi, vt hac facilitate magis hunc Episcopum primo ueretur, quam loquendi formulam sæpe deberet usurpare prælati. tum ad conciliandos, tum etiã ad permouèdos animos subditicorum: id quod præstijit Paulus scribens ad Phylemonem: *Propter quod, inquit multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi, quod ad rem pertinet, propter charitatem magis obsecro, cum sim talis vt Paulus senex, nunc autem vinculus Iesu Christi, obsecro te pro meo filio, quem genui in vinculis Onesimo.* Quibus verbis significat Apostolus cum duplici iure potuisset id Phylemoni imperare, videlicet & quia Paulus, & quia senex, ma-

Facilitate potius, quam imperio rogabit.

luisse tamen obsecrare, & charitatis potius, quam autoritatis rationem habere, Nec verò, ut aliqui putarunt, legendum est, cum talis sit ut Paulus senex, ut indicetur Philemonem fuisse eisdem ætatis, & senectutis, qua erat Paulus: etenim manifestum est ex Græco contextu legendum esse. Cum sim talis ut Paulus senex, ut Apollolus de sua ipsius senectute loquatur, quam potuisset interponere, sic namque Græcè legimus, *μᾶλλον ὡς γὰρ τοῖς τοῖς Πάυλος πρεσβύτης*. Sic etiam 2. ad Thellalonth, dixit, *Denunciamus, & obsecramus*, ut enim præcipientis autoritatem mitigaret, addit *obsecramus*: nec verò autoritas contemneretur, addidit precibus minas: & cap. 2. eiusdem epistolæ sic ait: *Cum possemus vobis oneri esse, ut Christi Apostoli, facti sumus paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foucat filios suos*: vulgatus legit *ἡπιοι*, id est, paruuli, quæ lectio omnino retinenda est: in nonnullis Græcis codicibus habetur *ἡπιοι*, id est, mæres, lenes, minimè austeri & seueri. Quia hic Episcopus pauper erat: siquidem charitatem, quæ veræ opes continetur, non habebat, ut superius probauimus, admonetur, ut emat aurum charitatis, quo mirum in modum dicitur: quia etiam nudus erat bonis operibus, siquidem omnia per hypocrisim faciebat: monetur, ut vestimentis albis sese induat, id est operibus ex charitate profectis: quia verò cæcus erat, monetur collyrio oculos inungere: & quia propter hæc tria miser erat, ac miserabilis, nihil contra miseriam peculiare dicitur.

II.
Bona opera, vestimenta alba.
Beda.
Richardus.
Vet.
Rupertus.
Ansbertus.
Hugo Card.
Primasius.
D. Gregor.
Abbas Ioachim.

D. August.

Ad Rom. 11.

Prima gratia

quo pacto,

gratia conferri dicitur,

emittitur.

Apoc. 21. 6.

1. Cor. 6. & 7.

Rom. 3. 24.

III.

Isai. 55. 1.

Isaie locus

in speciem

conuertitur.

Collatio

gratiæ respicere

ad nostrum

donatio,

respectu

Christi emptio.

Ita hunc locum intellexerunt Beda, Richardus de sancto Victore, Rupertus, Ansbertus, Hugo Cardinalis, & alij. Itaque communis expositio est, per aurum, intelligi charitatem: per alba vestimenta bona opera. Quamquam Primasius in hunc locum, & D. Gregorius libro 4. Moral. cap. 34. per aurum sapientiam intelligunt, quemadmodum & Abbas Ioachimus, illud addens, per ignem accipiendam esse charitatem, ita ut aurum ignitum, sit sapientia cum charitate coniuncta: quod etiam pertinet D. Augustini, seu Ticonij expositio. Verum prior interpretatio est communior, & textui magis consentanea, ut ex ipsa reprehensione, cui respondet admonitio, est perspicuum.

Sed iam ex hac opinione, quæ communis est, illa suboritur dubitatio, cur Episcopo Laodiceno, qui charitatem amiserat, suadeatur, ut emat charitatis aurum, cum prima gratia, atque ad eam prima charitas sub nostrum meritum non cadat, & quod est consequens emi à nobis pretio non possit: Sic enim Paulus argumentatur ad Romanos 11. *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia*. Respondemus, vtrumque; verum esse, & dari gratiæ primam gratiam, & simul emi, etenim si respiciamus ad nostra merita, quæ nulla sūt, gratis confertur: si autem ad merita Christi, qui nobis vel ipsam primam gratiam de iustitia meruit, verè eam Christus nobis conferendam emittit: Propter primum dicitur Apoc. 21. *Ego stitienti dabo de fonte aque viue gratis*: propter secundum dicitur 1. ad Corin. 6. *Emptio estis pretio magno*. Et cap. 7. *Pretio empti estis, nolite fieri serui hominum*. Propter vtrumque ad Rom. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius*: & mox subiungitur, *Per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quæ proposuit Deus propitiationem, vel propitiatorem, per fidem in sanguine ipsius*.

Atque in hunc sensum concilianda est apud Esaiam, illa in speciem contrarietas, cum ait cap. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, proparate, emite, & comedite, venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum, & lac*: quomodo enim si ad emendum homines inuitantur, sine pretio admittuntur, & qui fieri potest, ut gratuita & liberalis donatio, quippe quæ sine pretio & commutatione perficitur, emptio appellari possit, nimirum sine argento nostro gratiam emimus, quæ tamen ex argento Christi, id est, meritum eius

i. finito

infito pretio confertur: itaque comparatione nostri, liberalis est donatio, comparatione Christi vera emptio. Quam expositionem affert D. Ambrosius libro de Ioseph Patriarcha, cap. 7. tractans eundem locum Esaiæ: *Emite, inquit, sine argento, neque enim pretium quaesivit a nobis, qui pro nobis sanguinis sui pretium soluit.* Eodem modo accipiendus est locus ille alius apud Esaiam. *Gratis venundati estis, & sine argento redimimini:* cuius quidem loci historicus sensus est. Hebraeos dici gratis venundatos Babylonijs, quia Babylonijs nullo pacto meruerunt, ut ipsis Iudæi captivi à Deo traderentur: quemadmodum exponit D. Augustinus in quaestionibus super librum Iudicum, quaest. 17. Id quod etiam dixit Regius vates Psal. 43. *Vendidisti populum tuum sine pretio:* sine argento etiam redemptos, tum quia nullo suo merito Iudæi erepti sunt è servitute, tum quia eos Cyrus liberos dimisit, nulla ab eis accepta pecunia.

Verum alij in proposito testimonio illud etiam significari existimant, perditos homines gratis se homini vendere, videlicet propter brevissimam voluptatem, & alia peccata, quæ nihil censentur, iuxta illud eiusdem Prophetae, cap. 50. *Eccce enim in iniquitatibus vestris venditi estis, & sine argento redempti,* videlicet meritorum suorum. Observavit autem D. Augustinus loco paulo ante citato, non dictum esse: *Et non cum pretio redimimini,* quia verè pretio redimimur, nimirum Christi sanguine, sed dictum esse: *sine argento;* in quo Propheta, ut ait, omnem pecuniam comprehendit, ut significaret nullum nobis pretium pecuniarum, aut opum affluentiam, humanæ præsidia ad iustificationem sufficere: quia tamen Christus pro nostraliberatione pretium soluit, vsus est Propheta *redimendi* verbo, atque adeo si nostram respiciamus facultatem, sine argento, id est gratis, si Christi merita, infinito pretio redempti, gratia consequimur libertatem. Quem Esaiæ locum videtur Petrus illustrasse, prima sua epist. cap. 1. cum dixit: *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi Agni immaculati Christi, & incontaminati.*

Aliam responsionem affert Gregorius Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma, ubi citat Esaiæ testimonium expendens ex capite quinquagesimo quinto: docet gratis quidem Deum iustificare impium, sed propter incredibilem ad beneficiendum propensionem, maximi pretij loco ducere, ipsum amicitia, & gratia desiderium, ac voluntatem, quæ iustificatione antecedit, itaque non sed are gratis, sed vendere existimare. *Omram, inquit, beneficentia celeritatem, o facilem contrahendi rationem, hoc bonum solo voluntatis pretio emendum tibi proponitur, appetitionem ipsam, Deus ingentis pretij hoc loco habet, sitis sitiri, bibere cupientibus potum præbet, cium à Deo beneficium petitur, beneficio id ducit, prompta, munifica, atque proluxa natura est, incundius dat, quam alij accipiunt.* Eadem expositio est Clementis Alexandrini in Protreptico, siue exhortatoria ad Gentes, ubi ait: *Sitim tantum exigi pro pretio, cum dicitur: Omnes sitientes venite ad aquas. Adhortatur, inquit, ad lavacrum, ad salutem, ad illuminationem, propemodum clamans, & dicens: Do tibi, o fili, terram, mare, calum, solummodo, o fili Patrem sitias, Deus tibi gratis ostendetur.* Atque in hanc sententiam exponendum est etiam illud Matth. 13. *Simile est regnum calorum homini negotiatori, quærens bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.* Quo loco nomine, margarita fides in Christum, & gratia per eum consequenda intelligitur. Scio D. Hieronymum, Cyrillum Alexandrinum, & alios in commentarijs super Esaiam aliter interpretari, nimirum sermonem esse de argento, id est, de rerum temporalium affluentia, quæ ad gratiam comparandam minime est necessaria: ne videlicet pauperes audito emptionis

D. Ambros.

Esai. 52. 3.

D. August.

Psalm. 43. 13.

V.

Gratis se de-

moni vendit

peccatores.

Esai. 50. 1.

D. August.

Ad iustifica-

tionem hu-

mana præsi-

dia non suffi-

ciunt.

1 Petr. 1. 18.

VI.

Dei ad bene-

faciendū era-

pendio inci-

ditibus.

Pet. à se be-

neficium, be-

neficium dicit

Deus.

Clem. Alex.

Matth. 13.

Gratia præ-

tiosa marg-

arita.

nomine de gratiâ consequenda diffident: verum non respondent obiectioni, cur emi dicatur gratia, cum detur gratis.

Charitatem esse aurum ignitum, & probatum.

SECTIO III.

I. Charitatem per aurum ignitum & probatum intelligendam esse, cum communi sententia docuimus, illud iam explicandum superest: cur aurum ignitum, & probatum appelletur. Igitur aurum ignitum dicitur ob easdem rationes, propter quas ignis appellatione censetur, veluti ad Rom. 12. Si esurierit inimicus tuus, cibus illum: si sitierit, potus da illi, hoc enim faciens carbonis ignis congeres super capite eius: id est, amoris erga te ignem in eo excutabis. Sic etiam nonnulli interpretantur illud Ezechiel 10. Susce tibi ignem de medio rotarum, id est, ex scripturâ sacræ meditatione charitatem erga Deum & proximum excita, porum enim rotarum, quæ duæ erant utrumque testamentum accipiendâ volunt, & quoniam testamentum nouum fuit in veteri typicè inclusum, ideo rotam dici esse in medio rotæ.

Ad Roman. 12. 10.

Ezech. 10. 2. Duo testamenti, due rota.

Deuter. 33. 2.

Luc. 12. 49.

Euangelium lex ignea.

Caietan.

Ad charitatem etiam pertinet illud Deuteron. 33. vbi de Deo loquens Moyses dixit: In dextera eius ignea lex, id est in Filio, qui dextera Patris dicitur, erat lex charitatis, quam mundo erat allaturus, iuxta illud Luc 12. Ignem veni mittere in terram, quæ expositio est consentanea D. August. qui in quæstionibus super Deuteronomium, quæstione 56. contendit illud testimonium ad Christum pertinere, quamuis apud Septuaginta, quorum translationem sequitur, ea verba non habeantur. Caietanus legit ex Hebræo: A dextera eius ignis, lex eis. Non dicit, inquit, quod in manu dextera gestaret ignem, aut legem, sed quod a dextera eius erat, cum ignis, quam hæc in specie siquidem principis apparebat, ad cuius dexteram a ministris gestabatur lex gestabatur & ignis, lex quidem ad docendum ac dirigendum, ignis vero ad puniendum, imperfectus enim status veteris testamenti non finis ignem ad gerendum amorem interpretari: Hæc ille. Verum præcedens nostra expositio, quæ cū editione vulgata cõsentit, retinenda est.

II.

Dionysius Areopag. Charitatis conditiones.

1. ad Corint. 13. 7.

Peruadit omnia.

Cernitur in operibus.

Actus indifferentes reddit meritorios.

Dum se communicat, augetur.

Rectè autem charitas ignis dicitur, quia omnes illæ ignis conditiones, quas Dionysius Areopagita, cap. 15. cælestis Hierarchiæ enumerat, Deo quæ accõmodat, charitati conueniunt: in quibus illæ sunt præcipuæ. Primum, Ignis per omnia sine vlla sui admixtione peruadit, & ab omnibus profus excipitur: ita charitas auctore Paulo: Omnia peruadit, omnia enim credit, omnia sperat, omnia sustinet, 1. ad Corinth. 13. Ad omnes amplitudine sua diffunditur, & ab omnibus hilariter excipitur. Secundò, Ignis cùm lucidissimus sit, nisi tamen admoueat materia, in qua suam vim exerat, occultus in seipso manet, neque aspectu patet: ita charitas, non nisi in operibus cernitur. Tertio, Ignis ea, quibus infederit, in suum traducit officium, & omnibus ad se accedentibus sui consortium impertit: ita charitas omnium virtutum actus, imò & eos qui natura sua indifferentes appellantur, si eos informet, igneos reddit ac meritorios. Quarto, Superiora semper petit, & in cacumendat, celer, sublimis, nullaque vi, vt inferiora perat, adigi potest, quod bellè in charitatem quadrat. Denique cum omnibus participat, omnem sui locupletissimam præbeat, nunquam tamen ipse minuitur, in quo a charitate vincitur, quæ, cum se communicat, augetur.

III.

2. ad Cor. 6. 4.

Quod verò attinet ad auri probationem, dicitur charitas aurum probatum, id est, facti factisque nescium, in quo ab hypocrisis distinguitur, quæ non aurum probatum est, sed alchimicum, cùm solam auri speciem referat. Vtrumque significauit Apostolus, cùm dixit 2. ad Cor. 6. In omnibus exhibeamus nos sicut per iustos

stros